

til Skade saavel for Lærlingene som for Fagene, og i mange store Virksomheder gik man hurtig over til ved privat Initiativ at indføre Regler, der igen kunde bringe en vis Fæsthed til Veje; men i al Almindelighed fortsattes Opløsningen mere og mere, og i stor Udstrækning kom man ind paa at træffe mundtlige Aftaler. Det vil være alle klart, at dette i Virkeligheden betød et ikke ringe Tilbageskridt. Vel var der i Henhold til Loven om Haandværks- og Fabrikdrift af 1857 indført visse Bestemmelser om Hustugt, om Erstatningspligt og om Udgifter vedrørende Sygehjælp o. s. v., men Forordningen af 1800 havde haft meget mere betydningsfulde Regler paa dette Omraade, idet man ifølge denne Forordning bl. a. skulde have en skriftlig Kontrakt, og denne Kontrakt skulde omhandle alle de Forhold, der kunde være Tale om. Naar man altsaa nu i Stedet gik over til at have mundtlige Aftaler paa dette Omraade, maatte det i Virkeligheden blive et Tilbageskridt, der maatte føles mere og mere, efter som Udviklingen i det hele taget førte en større og større Deling med sig indenfor Fagene. Derfor kom man ogsaa ret snart ind paa den Tanke, at det i Virkeligheden vilde være bedst at faa en Lovgivning herom. Man gik da den Vej, som jeg mener, det er naturligt at gaa, naar Talen er om saadanne specielle Forhold, idet man nedsatte en Kommission, der skulde forberede en Lov, og paa Grundlag af denne Kommissions Arbejde har vi faaet den nugældende Lov. Denne Lov forhandlede man om her i Rigsdagen gennem mange Aar. Det var i de Tider, da vi havde de stærke politiske Kampe, og det gik derfor ikke hurtig med at faa Loven vedtaget; det varede ikke mindre end 9 Aar. Men trods Uenighed om mange Enkeltheder var der dog noget, man var enig om indenfor alle Partier, ogsaa Socialdemokratiet, som den Gang var repræsenteret ved P. Holm som Ordfører i disse Sager. Man var enig om dette, at det praktisk faglige skulde være en Hovedsag, og med Hensyn til Bedømmelse og Vejledning og Tilsyn og alt sligt skulde det fagkyndige sættes i Spidsen. Det var noget, man fra alle Sider sluttede sig til, og det vil jeg gerne fremhæve, fordi jeg tror, vi fremdeles skulde bevare den Enighed, der den Gang var til Stede i alle Partier herom. I den Aand blev altsaa den nugældende Lov gennemført, og selv om det er rimeligt, at denne Lov nu efter 30 Aars Forløb kan trænge til Revision paa et og

andet Omraade, mener jeg dog, det bør siges, at Loven i det store og hele har virket godt, og at den har vist sig at være til Støtte for en overordentlig betydningsfuld Udvikling.

Det havde efter min Mening været rimeligt, om Indenrigsministeriet og Handelsministeriet var gaaet den Vej at nedsætte et alsidigt, fagkyndigt og teknisk sammensat Udvalg til at behandle Sagen, da der blev Spørgsmaal om at revidere Loven. Der har efter min Opfattelse været alt for meget Hastværk i Opløbet med denne Sag. Det har virket uheldigt, og det har sikkert ogsaa medført, at der maaske ikke til at begynde med paa flere Omraader vil være den Forhandlingsvillighed, som man ellers kunde have kaldt frem. Jeg har nok set, at det til Undskyldning er blevet sagt, at man havde Erklæringer fra tidligere Tid liggende, og disse Erklæringer havde man bygget paa. Men det synes jeg ikke har større Interesse; de Erklæringer, man saaledes har haft liggende i flere Aar, har ikke den fornødne Kraft i dette Øjeblik efter de mange Erfaringer, man har indhøstet, ikke mindst i de sidste Aar. Jeg ved egentlig ikke, hvem dette Hastværk har været til Glæde for. Dette Lovforslag blev forelagt den 27. Februar. Man tænker sig maaske, det skal være til Glæde for de Arbejdere, der — efter min Mening ganske med Urette — mener, at man ikke har haft den fornødne Gavn af de Resultater, som kom ud af det parlamentariske Arbejde i social Henseende. Men dertil vil jeg sige, at jeg tror dog, at et godt Resultat af Arbejdet her paa Rigsdagen, et virkeligt Lovresultat, der bliver gennemført og viser sig at kunne bruges af de forskellige Parter i det praktiske Liv, er adskilligt mere værd i den Henseende end Fremsættelsen af et hastigt udarbejdet Lovforslag, der maaske splitter Sindene saaledes, at det i Virkeligheden kun bliver en Bunke Papir, der kommer ud af det.

Jeg vilde altsaa have ønsket, at man var gaaet den Vej, at man havde taget en rent saglig fælles Forhandling mellem Mestre, Svende og tekniske Skolemænd og tilsvarende Repræsentanter for Handelens Vedkommende. Derved tror jeg, det vilde være lykkedes at fremskaffe et Grundlag, som havde haft bedre Betingelser end det Grundlag, der nu foreligger, for at kunne samle Kræfterne om Arbejdet for Gennemførelsen af Lovforslaget.

Jeg tror, der er en stærk Enkendelse af, at der bør reformeres paa dette Om-